

Tillvalsguide

VÖS 7-9

Innehåll

Information till hemmen s. 3

Valfria studier s. 4

Bedömning av valfria studier s.6

Grenträning som kort tillval s.6

Tyska s.7

Franska s.8

Teknisk slöjd s.9

Textilslöjd s.10

Huslig ekonomi s.11

Bildkonst s.12

Musik s.13

Korta tillvalsämnen läsåret 2026-27 s.14

Kriterier vid byte av tillvalsämne s.15

Till elever och vårdnadshavare

Nu är det dags att göra valen för tillvalsämnen i årskurs 8 och 9. Inför detta vill vi från skolans sida lyfta fram några viktiga saker att tänka på:

Gör ett genomtänkt val!

När du väljer tillvalsämne, fundera över:

- **Vilka ämnen kan vara användbara för din framtid?**
- **Vad är du intresserad av?** Passar du bättre för praktiska eller teoretiska ämnen?
- **Har du motivation och ork att satsa på ämnet?** (Språk kräver till exempel extra insatser med läxor.)
- **Välj för din egen skull – inte för att en kompis har valt samma ämne.** Det är viktigt att du utgår från dina egna behov och intressen.

Varför är detta viktigt?

Vi har sett att många elever gör sina val utan att riktigt tänka igenom dem – ofta väljer man samma som kompis. Det leder till att flera vill byta ämne under läsåret, vilket skapar utmaningar för både undervisningen och bedömningen. Det kan vara bra att veta att tillvalsgrupperna formas utgående från elevernas val och skolans resurser.

Därför har skolan beslutat att **byte av tillvalsämne endast kan ske om vissa kriterier är uppfyllda** (se separat lista s.15).

👉 Gör ett genomtänkt val redan nu under våren – så slipper du fundera på byte under nästa läsår!

VALFRIA STUDIER – ÅRSKURS 8 & 9

Syftet med valfria studier

Valfria studier i den grundläggande utbildningen syftar till att:

- **Fördjupa lärandet**
- **Breda studierna**
- **Förbättra förutsättningarna för fortsatta studier**

De ger eleverna möjlighet att utveckla sina kunskaper utifrån egna intressen, vilket stärker studiemotivationen och förmågan att göra val. (Källa: Läroplanen 2016)

Kategorier av valfria studier

Det finns två huvudkategorier, samt ett kort tillvalsämne:

A. Konst- och färdighetsämnena (praktiska ämnena) - obligatoriskt

- Bildkonst
- Huslig ekonomi
- Musik
- Slöjd (textil)
- Slöjd (teknisk)

B. Valfria ämnena (praktiska + teoretiska ämnena)

- Bildkonst
- Franska
- Huslig ekonomi
- Musik
- Slöjd (textil)
- Slöjd (teknisk)
- Tyska

C. Kort tillval (ämnesövergripande, temastudier)

- Varierar varje läsår, se ansökningsblanketten för tillval
-

Hur många ämnen väljer man?

Åk 8

- 1 långt konst- och färdighetsämne (gäller både för åk 8 och 9)
- 1 långt valfritt ämne (gäller både åk 8 och 9)
- 1 kort valfritt tillvalsämne (ämnesövergripande, temastudier)

Åk 9:

- 1 kort valfritt tillvalsämne

De två (2) långa tillvalsämnena omfattar **2 årsveckotimmar**. Eleven har sina två långa tillvalsämnen både i åk 8 och 9.

Det korta (1) tillvalsämnet omfattar **1 årsveckotimme**. Eleven har sitt korta tillvalsämne endast ett läsår.

Valen görs i åk 7 i skolans **valblankett för valfria studier**.

Exempel:

Tillvalsämnena - Minea & Adam

Minea åk 8

- Musik
- Tyska
- Hållbar matresa

Adam åk 8

- Teknisk slöjd
- Bildkonst
- Bollspel

Minea åk 9

- Musik
- Tyska
- Robotik för nybörjare

Adam åk 9

- Teknisk slöjd
- Bildkonst
- Hygienpasset

Bedömning i avgångsbetyget

- **Konst- och färdighetsämnen** bedöms som en del av de gemensamma ämnena.
- Bedöms enligt skala 4-10
- **Exempel:**

Om en elev väljer **musik** som konst- och färdighetsämne i åk 8 och 9, räknas vitsordet i avgångsbetyget utifrån prestationer i musik i åk 7, åk 8 och åk 9.

! Vitsordet från åk 7 används som avgångsvitsord för de ämnen som **inte fortsätter** i åk 8 eller 9.

Grenträning som ett kort tillval i åk 8

- Det korta tillvalsämnet i åk 8 kan även vara Idrottsakademins grenträningar
 - Om du söker till idrottsakademins morgonträningar kräver den skild antagning: Kontakta Vasaregionens Idrottsakademi/Jens Wallin jens.wallin(a)vsua.fi
 - **Ansökan görs via** www.vsua.fi
 - Vårdnadshavarna ansvarar för ansökan till grenträning, transport till och från grenträningarna, samt att eleven kommer i tid till lektionen efter morgonträningen.
 - Grenträning finns schemalagt som morgonträningar i elevens schema. Ifall elevens skolarbete försummas pga grenträningen, bör fortsatt deltagande i grenträning diskuteras mellan elev, vårdnadshavare, skolan och Vasa idrottsakademi.
 - Eleven har även möjlighet att fortsätta grenträning i åk 9, men då inte som ett kort tillvalsämne. Eleven väljer istället ett annat kort tillvalsämne i åk 9, men har kvar grenträning på schemat.
-

TYSKA

Hallo! Wie geht's? Sprichst du Deutsch?

Allmänt

- Vi läser, lyssnar, skriver och framför allt pratar, spelar, leker, gör filmer, projektarbeten m m. Böckerna heter Magazin.de 1 och Magazin.de 2.
- Mellan lektionerna har man ofta någon läxa för att repetera det som vi har gjort på lektionerna.
- Varje läsår har vi 1-2 prov, men i bedömningen ingår även hör- och läsförståelser och muntliga prov. Aktivitet har även en stor betydelse i bedömningen, det är roligt att lära sig språk!

Innehåll åk 8:

- Hälsa, ta avsked och presentera sig
- Berätta om sin fritid
- Veckodagar och klockslag
- Lära sig ord som har med utseende och personlighet att göra
- Berätta om sin familj, släktträd
- Tyskland i fokus

Innehåll åk 9:

- Väder
- Hur beställer man på café och restaurang?
- Namn på klädesplagg
- Planera resor till olika destinationer
- Vokabulär som har med boende att göra
- Vägbeskrivningar
- Österrike och Schweiz i fokus

FRANSKA

Bonjour ! Ça va ? Parlez-vous français ?

Allmänt

- Vi lär oss på många sätt: spel, musik, video, projekt, pyssel, teater, korta texter , besök på café och övningar i boken (*J'aime Franska 1*).
- Läxa är oftast av att läsa in ord.
Ju snabbare du bygger upp ditt vokabulär, desto snabbare kommer du att känna flow och mening i språkinläringen! 😊
- Vi har två korta prov varje läsår och ibland kortare förhör.
Vi övar alltid tillsammans inför prov eller förhör och hjälper varandra att komma ihåg och förstå.
- Vi skapar en avslappnad stämning där alla vågar göra fel och bjuda på sig själva.
- Vi jobbar med en del grammatik men kom ihåg: DU BEHÖVER INTE PRATA PERFEKT (inte ens fransmännen talar helt perfekt franska).
- Om du vågar och försöker på lektionerna har du alla chanser att få ett bra vitsord.

Innehåll åk 8:

- Hälsa och ta avsked
- Presentera sig
- Beställa mat på restaurang och café (besök på café)
- Presentera sin familj (pyssla ett släktträd)
- Lära känna franska personer, städer, musik, konst, film

Innehåll åk 9:

- Beskriva sitt hus och hur man bor (rita och presentera drömhus)
- Lära känna regionen Bretagne
- Berätta om sina hobbyer
- Bestämma en dejt på franska
- Skriva meddelanden på slang och prata i telefon
- Beskriva vädret (videoprojekt: väderleksrapport)
- Årstider, klockan

Teknisk slöjd

Allmänt om studierna

Teknisk slöjd är ett ämne för alla – oavsett om du är nybörjare eller redan har erfarenhet av att slöjda. Känner du dig osäker men vill bli bättre, eller har du slöjdat mycket och vill utvecklas ännu mer? Då är teknisk slöjd ett utmärkt val!

Att slöjda handlar om att tänka självständigt, lösa problem och skapa något eget. Det är en mänsklig förmåga som utvecklar både hjärna och händer. I slöjden tränar du på att planera, konstruera och tillverka – från idé till färdig produkt. Du får också lära dig att arbeta säkert, förstå materialens egenskaper och använda verktyg på ett ansvarsfullt och säkert sätt.

Teknisk slöjd ger dig en grund för framtida behov – både i vardagen och kanske i ett framtida yrke. Det är ett kreativt ämne där du får uttrycka dina idéer och se dem ta form.

Innehåll

I teknisk slöjd arbetar du med både traditionellt och modernt hantverk. Du får träna upp din förmåga att skapa, konstruera, tänka självständigt och lösa problem. Vi undersöker vad kvalitet innebär – hur föremål är gjorda, vad som är hållbart och vad de uttrycker.

Du får prova på:

- **Träarbete** med både finländska och utländska träslag
- **Formpressning av trä** och konstruktion av en liten möbel
- **Tillverkning av en egen täljkniv**
- Svetsning, smide och bearbetning av metall
- **Läderarbete** och reparationer
- **Maskinell bearbetning** med laserskärare och 3D-skrivare
- **Återanvändning och hållbarhet** – att ta vara på material och tänka ekonomiskt

Du lär dig att planera både analogt och digitalt, och får förståelse för materialkostnader och hur man använder resurser på ett klokt sätt.

Textilslöjd

Allmänt

Målet med långt tillval är att du ska få utveckla och fördjupa dina kunskaper i slöjd.

Innehåll

- Målet är att du ska få lära dig om traditionella slöjdtekniker som t.ex vävning
- Målet är att du ska få förverkliga dina drömmar och idéer.
- Målet är att du ska få må bra genom att arbeta med händerna

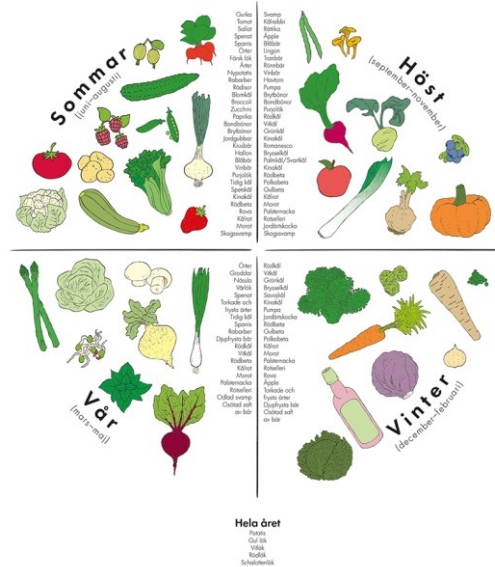
Huslig ekonomi

Allmänt om studierna

Kunskaper och praktiska färdigheter om bland annat säsongsmat, olika dieter och livsstilsval, nationell och internationell mat och matkultur, att flytta hemifrån och planering av tema- och festmåltider.

Innehåll

Målet med tillvalet är att du fördjupar dina kunskaper om mat, matlagning, rengöring, att leva på ett kostnadsmedvetet sätt och göra hållbara val i vardagen.

Bildkonst

Allmänt

Studier i bildkonst är praktiskt arbete i olika tekniker och uttryckssätt där du undersöker och framställer din egen förståelse av olika fenomen och teman inom den visuella kulturen. Du får lära dej att göra egna visuella arbeten och framställningar individuellt och i grupp. Studier i bildkonst som tillval syftar till att de dej kunskaper och färdigheter för fortsatta studier inom konst och formgivning på andra stadiet inom gymnasie- och yrkesutbildning, till exempel vid Bildkonstprogrammet vid Vasa övningsskolas gymnasium.

Innehåll

Studiernas centrala innehåll är: 1) Elevens egna bildkulturer, 2) Bildkulturer i omgivningen, 3) Konstens olika världar.

Du får lära dej om teckning – målning – collage – konstgrafik – film – video – animation – foto – digital bildbehandling – skulptur – keramik – design – grafisk formgivning – tekniska ritmetoder – skapande av spelvärldar – och mycket mer.

Musik

Allmänt

Att spela musik är ett fantastiskt sätt att lära sig samarbeta med andra.

Innehåll

- ett ypperligt tillfälle att utvecklas på ditt instrument i egen takt
- även chans att lära dig grunderna på ett annat instrument
- prova på att sjunga med i låtarna och även utveckla och känna dig säkrare som sångare
- vi spelar oftast låtar som ni elever känner till och som ni kan sjunga med i från tidigare
- vi försöker även bredda repertoaren till lite äldre låtar ifall eleverna önskar spela dem
- när vi övat våra låtar riktigt bra så är det perfekt att även låta andra höra oss spela och framföra vår musik.

Obs! Det är ändå helt okej att avstå från att uppträda inför stor publik om det känns så!

Korta tillvalsämnen läsåret 2026-27

Det korta tillvalsämnet har eleven under ett (1) läsår. Det korta tillvalsämnet kan vara ämnesövergripande och enligt tema. Ämnet bedöms som godkänt/underkänt.

Åk 8

- Den hållbara matresan
- Skrot och skräp blir snyggt och fint
- Sports (In English)
- Media & IT (In English)
- Form & function (In English)
- Grenträning (obs! Antagning via Vasaregionens Idrottsakademi krävs!)

Åk 9

- Konstverkstad
- Sy kläder
- Hygienpasset
- Bollsport
- Robotik för nybörjare
- Silversmide

? Frågor?

Vid frågor om bedömning eller val av ämnen, kontakta gärna **elevhandledaren**.

Kriterier för byte av tillvalsämne

Byte av tillvalsämne under läsåret görs **endast av särskilt vägande skäl** och är möjligt ifall något av följande kriterier uppfylls:

1. Eleven har medicinska hinder att delta i undervisningen (t.ex. dammallergi)
2. Eleven har uppenbara risker att få vitsordet 4
3. Pedagogiska eller sociala skäl. Fall där eleven, vårdnadshavarna, de involverade lärarna och studiehandledaren är överens om att ett byte är det bästa alternativet för elevens fortsatta studier.

Eleven bör anhålla om byte av tillval genom en tillvalsbytesblankett. Blanketten kan fås från **elevhandledaren. Rektorn** informeras om och godkänner ett eventuellt tillvalsbyte.